

Michal Černoušek

LÁSKA K PIVU A VĚČNÁ ŽÍZEŇ

Psychoanalytická interpretace

Ve svém pozdním spise *Mimo princip slasti* (Jenseit des Lustprinzip) formuluje Sigmund Freud první úvahy o pudu smrti, proti Érotu staví Thanatos a jemným klinickým pozorováním medituje o dik-tátu NUTKÁNÍ K OPAKOVÁNÍ.

Přes všechny kulturní, historické a společenské významy pití piva i nadále zůstává tato aktivita ve svém biologickém určení sublimovaným nutkáním k opakování (Wiederholungszwang). Díky tomu není pití piva závislostí, ale přirozenou potřebou kulturního člověka, sdružujícího se od nepaměti do různých sociálních útvarů různého stupně životnosti. Pravá závislost, jakkoliv ušlechtilá (například ko-feinismus), postrádá sociální dimenze, podobně jako dnešní vášnivé hraní na hracích automatech. Místo toho, aby si lidé zahráli v kruhu přátel mariáš, popili pivo a vedli krásné karetní řeči, automatoví závisláci v depresivním osamocení mačkají tlačítka jako pokusné krysy při lékařských experimentech.

Pro nás je důležité si uvědomit rozdíl mezi závislostí a mezi nutkáním k opakování. Zatímco závislosti jsou patologické, nutkání k opakování je přirozeným projevem života a principu slasti. Stejně jako milenci se nepřetržitě vyhledávají, aby si hleděli do očí, povídali slovíčka, hladili se a milovali, podobně piják piva vyhledává hospodu, aby – jak říkají psychoanalytici – v zrcadle hospodské společnosti spatřil obraz svého narcistického já.

Při pití piva se uplatňuje především dílčí pud orálního uspokojení

vání. Je dán fyziologicky, protože jakákoli tekutina obsahující alkohol stimuluje ústní sliznici etanolem, a ten, vysušující tkáň orální dutiny, vytváří pocit setrvalé žízně. Mám před sebou obrázek na pivní plechovce Tuborg: Der Durstige Mann. Starý muž na polní cestě ve vedru. To je symbol pivní potřeby, ale také pijácké osamělosti. Ten obtloustlý dobrák prožívá pocit fyziologické žízně, která se pochopitelně liší od žízně pivní, protože ta je především žízní po přístolním slově, po pocitu vzájemnosti, po mateřském lůně orálního ráje, je vzpomínkou na pasivní uspokojování kojenecké existence, kdy stačilo zakřičet a dostali jsme napít, co hrdlo ráčilo.

Každý praktikující psychoanalytik se denně setkává s orálními pregenitálními představami na nejrůznějších úrovních, a to od představ hrubých k představám intelektuálně subtilním. V případě pití piva se jedná především o analgetické a anxiolytické (úzkost rozpouštějící) účinky a s tím působení spojených příslušných mentálních obrazů, představ a myšlenek. Pivo má navíc výrazně zklidňující účinky a někteří psychiatři pokládají pivo za dostatečně účinné hypnotikum.

V rovině interpersonální hraje pití piva v hospodách konstitutivní společenskotvornou úlohu. Zbavuje člověka sociálních zábran, pocitu studu, zahanbení, blamáže, má zpravidla jednoznačně integrující dopad. Rozpouští příliš tvrdé sebetrestající superego, nesmělým dodává odvahy, rozvolňuje ztuhlé fantazie a v mnoha případech přispívá k pohodě tvůrčí práce.

Kdysi byla hospoda poslední baštou demokracie a podle všech příznaků jí zůstává nadále. Svoboda přístolního slova při pití piva je mnohohrstevnatým obranným mechanismem ega proti všem útokům totalitarismu, proti všeobecnému zblbnutí a proti ideologickému znásilnění. Dnes je pití piva v hospodách zejména významnou obranou proti masmediálním manipulacím. Psychoanalytikové dobře vědí, že vše na světě má své chyby a nic není dokonalé. Proto bychom měli v rozměrech pivní kultury dbát především na to, aby pivo bylo dostatečně kvalitní a hospody rovněž dostatečně dobré.

Psychoanalytické pojednání o pití piva by nebylo úplné, kdybychom se nezmínili o fenoménu ranní kocoviny. Všeobecný fyziologický nesoulad organismu prožívá piják piva neradostně. Je to ovšem zákonitost: Po každé elaci přichází deprese, po každém na-

plnění vyprázdnění. Každý piják piva má své individuální zkušenosti a jistě vystřídal řadu doporučených rad. Brzy ovšem přichází na to, před čím lékaři žasnou a lidové léčitelé blednou závistí: přichází na princip homeopatické léčby. Stejně se léčí stejným. A tak ono první ranní pivo je nejen pozdravením tohoto moku, ale zároveň vynikajícím lékem, zaručujícím, že se z koloběhu věčné žízně nedostaneme.

Michal Černoušek
Fakulta sociálních věd UK
Praha